

Ara 80 fill.

Hirlepleyeg használata a bratislavai postalgatóság 25.857/III. a — 25. 28. X. 25. szám alatt engedélyeste. „Podávaci poštový úrad Nitra.“

NITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

Megjelenik vasárnaponként. Elsőfizetési ára egész évre 40 Ks, félévre 20 Ks Külföldre 60 Ks. évenként.	Alapította: Dr. TÓTH JÁNOS. 1933-ig szerkesztette: Dr. FRANCISY LAJOS.	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nitra, Piarista-utca 22. szám, földszint. Hivatalos órák: hétköznap reggeltől estig.
Negyvenkilencedik évfolyam	29. szám	Nitra, 1941. július 27.

Egy nevezetes jubileum. 80 éves az apácák klastroma.

1861-ben — tehát 80 év előtt — hét évi munka után befejezték az apácák nitrai klastromjának építését.

Ez a klastrom alapítását annak a me-re-nyletnek köszöni, melyet Libényi János szabólegény követelt el 1853 február 18-án Bécsben, I. Ferenc József császár ellen. Az uralkodó e napon a régi karintiai kapu melletti bástyán sétált, (a mostani Votiv Kirche — fogadalmi templom — helyén) mikor hozzá lépőzött Libényi és az uralkodót koponyája hátsó felén megsebesítette.

Palugyay Imre nitrai püspök annak örö-mére, hogy az uralkodó megmenekült, el-határozta: Nitrára hozza az Irgalmas nővére-ke-t, részükre templomot és intézetet emel, gondjakra bizza a leányok nevelését és a betegek ápolását.

Az építkezés és a berendezés 628,940 arany koronába került.

Az építkezés céljaira a város felajánlotta saját telkét (itt állt előbb a városi vendéglő), minthogy azonban ez a telek szűknek bi-zonyult, hozzávette még három polgár kerijét.

Az épületet Császká Ferenc építésznek, Császká György kalocsai érsek édesatyjá-nak műve. (Császká érsek Nitramegyében, Nitr. Stredán született.)

1858-ban, Császká építész hirtelen halála után a munkát Szmatos János bécsi építész vette át, majd Herwerth Antal nitrai építész — Herwerth János ny. bankigazgató édes-atyja — fejezte be.

Az alapkövet 1854 augusztus 18-án, a császár születése napján áldották meg. A keresztelést 1854 november 5-én tették a to-ronyra.

1931-ben az épület két emeletesre bővült, 1935-ben pedig külön épülettel — Lujf Antal nitrai építész tervei szerint — egészítették ki.

Mint dr. Cserenyey István könyvében ol-vassuk, Nitra a legmonumentálisabb épületét 1861 szeptember 8-án adták át rendeltetésé-nek. „Megnyílt a templom, működni kezdett az iskola és a felebaráti szeretet legma-gasztosabb mezejét, a betegápolást rábiz-ták a Paulai Szent Vincéről nevezett irgal-mas nővérek anyai szeretetére“.

Gyurikovits Mátys esperes az új temp-lom istenfiszteleti rendjét nagy szeretettel állította össze. 1861 szeptember 18-án kell

a püspöki megerősítő okmány.

1861 október elején nyílt meg az új is-kola, mely az akkori szokás szerint három osztályos volt, az elsöben párhuzamos

osztályokat is rendeztek be ezenfelül kül-lön női kézimunka terem nyílt meg ama leányok részére, kik az elemi osztályokat befejezték. Vagyis nyolcvan év előtt a női nevelésnek öt osztályra nyílt meg, a tanulók száma 302 volt.

Mokry Augusztina Mária tanította a III. osztályt, Gabriel Erzsébet a II. osztályt, Rublik Gabriella az I. osztályban tanított, Dohnálek Emerika Mária nitrai születésű szintén az első osztállyal volt elfoglalva. A kézimunka iskola vezetője Schreiner Stefánia Ludovika volt.

Az iskola igazgatója 1861-ben Gyuriko-vits Mátys kanonok volt. Meghalt 1888-ban. Hitoktató 1861-ben Nécsey Endre.

Az első főnöknő Sóva Franciska volt, aki 1861 szeptember 7-én jött kilenc nővérrel Nitrára. Fiatalon, 24 éves korában bízták meg a főnöknői tiszttel. 1894-ig működött Nitrán.

Kivüle (1861-ben) Nitrára érkeztek: Fuss Dominika (működési tere: konyha), Rublik Gabriella (iskola), Kardos Pia (portás), Saffar Vincénia (betegápolás), Dohnálek Emerika (iskola), Schreiner Stefánia (is-kola), Gabriel Erzsébet (iskola), Mokry Augusztina (iskola) és Ochaba Leopoldina (gyógyszertár).

A fölszentelést maga a megyés püspök: Roskoványi Agoston végezte.

Nitrán az irgalmas nővéreket igen szí-vesen fogadták. Ennek ékes bizonyítékai ama lelkes latin versek, melyeket a város akkori főjegyzője, Szida Mátys költött.

Nitra az ezerarcú város.

Nitra városát mindenki ismeri, bátran mondhatjuk, hogy kevés városa van a vi-lágnak, melynek akkora híre volna, mint Nitrának. Valóságos szálló igék keletkeztek Nitráról, melyek azéi veszedelmek, mert akár igazak, akár nem, sokáig Nitrán fog-nak száradni.

Híres férfiak fészke.

Nem lehet elvitatni, hogy Nitra a fehé-ségek hazája, a lángelmék szülőföldje. Ke-ve-s város adott annyi kiváló embert, mint Nitra. Nitrán születtek: Erdösi Imre, a hős pap, Tóth Ferenc, a jeles hadvezér, a Dar-danellák zseniális építője, Latkóczy Imre államtitkár, Tagányi Károly történettudós, Prohászka Ottokár püspök, Csarada János egyetemi tanár, dr. Chrenóczy Nagy József természettudós, Schwarz István bécsi szob-rász, Venczell Béla operaénekes, Marko-vich Imre és Stefkovits Ferenc budapesti rendőr főkapitány helyettesek, Bangha Bé-la jezsuita atya, — hogy csak a legismer-tebbeket említsem.

Az óvatos város.

Nitrán emberemlékezet óta mindig ker-mánypárti jelöltet választottak a régi nyílt választások idején. Nem volt a múltban kormány, melyet a jó nitraiak kitörő lelke-sedéssel, „szívük egész melegevel“ nem üdvözöltek volna, nem volt bukófélben levő kormány, melyet nem biztositottak volna „látortíthatatlan bizalmukról, őszinte ragasz-kodásukról“. Innen származik az a régi nitrai szállóige: „szeretném látni azt a kormányt, melyet Nitra nem támogatna.“ Az is igaz, hogy a múltban Nitra bizalma cselhatatlan jele volt annak, hogy valamely kormány bukófélben van. Innen ered a másik történelmi mondás: „A kormány Inog, Nitra már bizalmat szavazott.“

Nitrianska ľudová banka
(Nitrai Népbank)

zálogkölcsönosztálya előnyös kölcsönöket folyósít arany, ezüst ékszerekre és drága-kövekre a legkisebb összegektől a legnagyobb összegekig. A bankosztály vállal átutalásokat és külföldi kifizetéseket nagyon jutányosan és rendkívül gyors lebonyo-lítás mellett folyósít bekebelezésre, személyi hitelű kölcsönöket stb.

A szép város.

Ez a szálló Ige Igazi Nitra csakugyan, nagyon szép. Szépségét azonban csak az idegen szemé veszi észre. A nitralak nem tudják, milyen szép városban laknak.

Itt a Hlinka ucca, a város leghosszabb uccája, a Hitler uccával együtt a vasútig nyúlik, keresztül szelve az egész várost. Itt a Rázus ucca, tele van ragyogó bolttal. A csend, a halk elmélyedés uccája a Plébánia ucca, a hatalmas apáca-klasztrommal. Az elegáns Jesenský ucca éppen oly előkelő és zárkózott, mint a palota, melybe ér: a megyeháza. A középkor álmódó romantikája új életre kel a Felsőváros boltajtásain túl, az ódon házak, vasrácsos ablakok, kőszobros háztetők, rozsdás kapuürrük közt. A török hódoltság tanult a nitrai vár öles falai, zömök toronymalacai.

Szép a város határa is. A Sziget, a nitralak régi szórakozó helye görög oszlopzatú vendéglőjével. Ősszel kell megnézni a Szigetet, mikor a haldokló természet sorra felgyújtja a fák színes rakétáit. A nagy máglya felcsap az égig. A nap, mint egy óriás vérző szeme, lassan, lassan elfolyik és a kezdődő vakság rémületében megborzone a tájék. A Zoborról, a hervadó tölgyek rőt koszorújából kilép az éjszaka, fekete palástja remeg a szélben.

Itt a Zoborhegy! A város legdíveltebb kincse, a legművészi gobelin, melyből kinevelnek a vidám, pirosfésű villák. Lankáján dúsan termő szántók, feljebb aranyvenyigék, roskadozó gyümölcsfák, aztán egy óriási V: a zobori erdő, mely ép úgy belezzen Nitra lelkébe, mint a Wienerwald. Bécsébe. Fenn a régi kamalduli kolostor, szerzetesi szobáival, még feljebb Szórádnak, Nitra védőszentjének barlangja, legfelül a nagy tisztás a hegy csúcsa, ahonnan Bratislaváig lát az éles szem... még alant a nitralak, mint egy felriasztott hangvoboly lótnak, futnak szanaszét játékházikóik között.

Hirdessünk a Szemlében!

A nitrai ucca

Rákvásár az utcán.

Nem is tudtam, hogy V. Janikovec táján rákok vannak, de el kell hinnem, mert aki fogta őket, az mesélte. Az utcán élém áll egy különös pár. Nyulánk, kis fekete bajszos cigány, meg egy fiatal barna nő, felesége. Kézikosarokat raknak elém: kelle rák? Hogyne, hogyne, nagy csemege az ilyenkor. Hogy adja? Három koronájával. Hm — mondom, elég drága. Lássuk előbb. Az első kosárban csupa apró rák volt, a másodikban már nagyobb példányok hemzsegték, egyik a másik hátán, közte ájult vagy elpusztult rákok, itt is, ott is hiányzott egy olló, melyet a kosár másik végén lenyisszantva találom. A nő is rákot árusít. „Külön kassza” — magyarázza a férfi, mert az anyós rákjait viszi vásárra, övé, amit kap érte. Közbe arra sétál egy vendéglős és meglátja a rákokat. Mindjárt 50 darabot vesz, ott csúsznak, kapkodnak, felfordulnak a vendéglős piaci láskájában. A férfi a sikerült vásár örömeiben elmondja, hogy a rákokat kézzel fogják, V. Janikovec táján. Sok fáradsággal jár, de jól fizetik. Ő különben is művész, zenész, nem pri-más, csak kontrás.

— Kontrázni mindenki tud, mondja a vendéglős.

— Igaz igaz, de ő tud brácsázni is és a nagyböngőhöz is ért, szóval igazi muzsikus.

Ezzel vége a társalgásnak. A pár összeszedi kosarait, zsebükben a pénzzel Egyelőre elég lesz, ha elfogy, hát megint fog-nak rákot, ha meg nem, legföljebb vissza-megy a bandába...

Hazaviszik a menyecskét.

Almos, felhős reggel, alig, hogy kinyitották a boltokat, mikor egyszerre hejehujás, vig falusi nép közeleg. Hat szekéren robog fel Čahynce népe, fekete ruhás, lakodalmas, átvirrasztott emberek, sikkító pirosarcú asszonyok. Az egyik férfi fene nagy kedvében félig telt boros flaskót lóbál a levegőben. A másik szekéren nótára gyujtanak, a hangot elkapja a többi és végig a Hlinka-utcán énekel, tréfával vonul át a n a s z n é p: viszik haza a fiatal asszonyt. Hová viszik, nem tudjuk, hogy Čahynce-re valók, azt viseletük mutatja, de a szekerek oldalán levő hivatalos tábla is. Látszik, sokért nem adják hogy így parádézhatnak a városon át, fiatal romlatlan derűvel, tüzes, bőrébe nem férő egészséggel. A fanyar nitralak álmétködvő nézik, hallják a vidám reggeli jelenetet, mely mint egy színes csillagokban szétrúgó rakéta lövel át a szürke utcán.

A csatorna hőse.

Vasárnap délután van és esik az eső. Igazi vidéki vasárnap, tele azzal a bizonyos aléltággal és haldoklással melyről híresek a vidéki városok. Az eső elmosza még azt a pár cselédet is, ki a Hlinka utcán lökdösi egymást. Az esős utcán most egy pár megy végig: a férfi Nitraváros ruhájában megáll az utca szegletén, észreveszi, hogy a barna vízárada nem zuhoghat a csatornába, mert rostélyja el van dugaszolva. Pár pillanatnyi megfigyelés után bátor kézzel nyúl a rostélyhoz, ujjaival megliszti, a piszkot elsodorja, úgy, hogy a víz nagy erővel tódulhatott be. Einézem ezt az embert. Vasárnap délután van, feleségével van, ünneplőben van, bizonyára nem hivatalos munkát végzett. Épp erre ment, mikor meglátta a bajt és a kötelesség különös érzése oda kényszerítette őt az elzárt rostélyhoz. Mi ez? A szolgálta ki nem írható meghunyászkodása? Az alafivalóság píruló, meg-görnyedő készsége? Vagy inkább egy hősi tett, egy férfi munkája, ki a maga besározott ujjaival most királyilag megajándékozta a várost: mert titokban adott anélkül, hogy várt volna valamit érte?

Zobori idill.

Amikor a szőlőbe léptünk, ott, mindjárt a hegy lábán, a lakóház előtt ült az öreg házaspár. Pirosló arccal, företlen szemmel beszélgetnek a vasárnapi délután tündöklő aranyában. Alattuk a júliusi zöldben fürdő végtelen nitrai rétek, velük egy vonalban az ódon vár. Béke borul a szellden mosolygó tájra, a természetnek pihegése össze-rezdül a hit ünnepével — vasárnap van mindenütt. Fürge, eleven, hajlékony a férfi, nem csoda, egész életét a szabadban töltötte, erdők mélyén. Ismeri a föld erőinek összefüggését, a fűszál, tölgy egységét, a rengeteg illokozatos muzsikáját, embernek, vadnak bűnét és érdemét. Mellelte neje, az egykori szépség finoman rajzolt vonalait

még nem törölte le a kor és nem is fogja sohasem elpusztítani. Derüsen felcsillogó szemével simogatja a kis kert virágait. A szobában vadászszákmány: agancsok, kitömött vadmacska. A városba alig járnak, nem érdeklik őket az emberek. A görög rege híres házaspárjára emlékeztetnek, Philemon és Baucisra, kik szeretetben, hűségbe és jószágban együtt öregedtek meg. Mellelük kirándulók sétálnak a hegy csúcsa felé, szakadozva idáig hallható egy jazz, de itt, közelükben, az örök vasárnap meg nem zavart templomi csendjében új életre kell az évezredek, klasszikus házaspár. Milyen kevés kell ahhoz, hogy az ember boldog legyen...

Hírek

PÉTER SÍRJÁNÁL.

A San Pietro: kőbe dermedt álom,
Az ég felé tör dús oszlopsora,
És úgy pihen rajt, mint atlaszi vállon
A diadalmas, büszke kupola.

Pogány a lelked? Nézd, a hit hatalma
Mily halhatatlan, nagy művet teremt:
Michel Angelo lelke szárnyra kapva
Megostromolja itt a végtelent.

De kürt riad... Már jő a svájci gárda,
Harsogva zúg s egymásra tornyosul
Ezrek viharzó tapsa, evvivája

S míg áldását szelid mosollyal adja,
Mint sziveken győztes Cézár vonul
Péter sírjához ő: a népek atyja.

Szathmáry István.

**Szlovák szójáték az államfordu-
lat idejéből.** Mikor a trenčini piarista-
gimnáziumot az államfordulatkor átvették,
a gimnázium igazgatójának, *Simonides* Ist-
vánnak is el kellett hagynia az intézetet és
helyébe *Nerád* igazgató került.

Az átadási jegyzőkönyv aláírásából ér-
dekes szójáték alakult.

Simonides aláírásában *Nerád* így beszél:
Simon ideš -- *Simon* elmegy!

Nerád aláírásában *Simonides* beszél:
Nerád — *Nem szívesen!*

„MUNKA“.

MUNKA, drága munka,
Csak utánad vágyom,
Kívüled nincs nyugtom
Ezen a világon.
Dolgozni szeretek,
Mindég tenni, menni
S így a munkán kívül
Mindent elfeledni.

Néha már azt hiszem,
Hogy tán nem is élek,
Messze a testemtől
Az a fáradt lélek
Pihenésre vágyik!
Munkát ad az Isten,
Mindenható tudja:
Mindent elfelejtet
A jótékony munka.

Szeretlek, oh munka!
Csak utánad vágyom.
Lesz időm pihenni
Majd a túlvilágon.

TARNÓCZY MAJTHÉNYI MÁRIA.

Vasárnapi levél

Meddig tart még a kísértés?

Már hetek óta javulják a szigeti utak. Csak most bontakozik ki a szépítési munka nagymérvősége. Hála Haászik zsupán főördésének és áldozatkészségének, a munka egyszerűen halad és rövidesen befejezést is nyer, miáltal a város olyan fővárosi előkelőségű úthoz jut, amihez mi nitraiak nem szoktunk hozzá.

Igen sok munkás jutott több hónapon át tartó keresethez. A munkások arcáról megelégedettség tükröződik vissza. Beigazolást nyert az, hogy aki akar dolgozni, a tisztességes munka hozamából élni, az mindig el tud helyezkedni. Meg kell végre érteni, hogy olyan időkben élünk, mikor a sült galambok már megszűntek állami segélyek alakjában a szájukba röpödni. Mindennapi kenyérre csak annak van joga, aki két keze munkájával keresi meg a maga és családja szükségleteit.

De sajnos, sokan vannak még, akik a hamis, talmi csillogású tanok hível, helyesebben ittasai. Ezek még mindig hisznek egy boldogabb, szebb munkás-világban, ahol dolgoztalanul is lehet élni, ahol eltűnnek a szellemi, igyekezeti és fizikai előnyök és egyforma mértékkel mér a vörös ideálok konyhamestere.

A szigeti úton három idősebb úriember halad. Két nyugalmazott nitrai tanító, akiknek élete már a hetedik X-hez közeledik, akik generációkat neveltek fel és adtak át a tisztességes életnek. A harmadik magasrangú állami tisztviselő, a helyi törvénytörvény elnöke, aki lelki jószágáról, finomságáról, emberbaráti érzéseiről közismert. Csendes haladnak a napsütésben, mint a béke és kiegyensúlyozott élet beszédes jelképei. Az egyik rosszarú munkás, aki pörére vetkőzve vágja csákányával a kemény földet, félredobta a szerszámot és ezekkel a szavakkal fordult a három békésen haladó úriemberhez:

— Mondják csak uraim, hová mennek?

A magasrangú állami tisztviselő megáll egy pillanatra, a kérdés merészsége mellbevágta. De aztán természetes hangon megszólalt:

— Én fürödni megyek...

— Úgy, maguk fürödni mennek, míg mi itt, ezen a forró napon agyonizzadunk magunkat. Nem ártana az uraknak is kicsit csákányozni.

Ez a válasz magában hordta a munkás egész gondolkodását, erkölcsi megalapozottságát.

De a magasrangú állami tisztviselő hamar feltalálta magát és ezekkel a szavakkal fejezte be a diskurzust.

— Jó, én holnap reggel eljövök ide és estig vájni fogom a földet. Biztosítom, hogy én a maga munkáját el fogom tudni végezni, még ha testem nem is szokott a munkához. De ugyanakkor menjen el maga az én hivatalomba és végezze el a munkámat. Meglátja, hogy csodóit fog mondani a maga tudományára.

Míg a világ világ lesz, sohasem lesznek egyformák az emberek. Az egyik tehetségesebb, a másik kevésbé. Az egyik iparkodóbb, a másik tunya, renyhe. Vannak, akik hász éven át szedik agyukba a különféle tudományt az igyekezet nagykanalával,

míg mások dözsolnak, könnyelműen élnek, vásárló hordókról hirdetik az egyenlőség „szent” tanait.

Minden ember munkája kell, hogy megbecsült legyen. Mert ahogy értéket jelent a munkás munkája a szigeti úton, valószínű, hogy fokozottabb mértékben értéket jelent az állami tisztviselő munkája és szakmerekete, annál is inkább, mert egyéni felelősséget hordoz a méhében. Kár tehát a régi csehszlovák recept szerint kiszélesíteni a társadalmi osztályok között ellenszenvet és gyűlöletet.

Az állami gépezetben mindenki egyformán kedves és értékes. Megbecsülés jár ki mindenkinek, de azért igazán nevelés és rendeltetés ellenes volna, ha a csavar, a kis szög át akarná venni a kormány szerepét.

Risnyovszky Entre.

MITTUCH JÓZSEF:

Két kis galamb.

Maga az élet hífeles tanu arra, hogy a művész, a zseni nem bársonyban, biborban és suhogó selyemben születik, hanem legfőbbnyire a zsup-nádfedele, zsindeyes, bogárhátú házikók meghitt, szerény falai között, melyek közül kirobbanva szédítő irammal felfelé ível az égboltozat zenitjére, ahol vakító fény sugarait széjjelölve — futócsillagként szórakozó tűzsávot hágy maga után s elfűnik a mindenség misztikus ködéke.

Az én piktor barátom is ott látta meg a napvilágot valahol az égbeszökő, suhogó erdőkkel telefüzdelte hegyek aljában, hol a virághimes alpesi rétek tarka szírnu növény lehetetlőtől illatosabb a levegő, hol zengőbb a madárfülty és csörgedezőbbek a leszakadó hegyi patakok esobogó hullámai.

Ilyen költői légkörben nevelkedett, ezekből szívta lelkébe a legelső benyomásokat. A pajzán napsugár kicsalta a patak partjára, melynek finom fővénnyé belelőtte kis ujjával csodálatos ákombákomjait, később meg a faresábbnál faresább állatok, fák és házak körvonalait.

Ezek mindjárt élelfonala legelső pontján elárulták lelke fejlődésének művészi irányát. A falakat, asztallapokat telefirkálta kréta- vagy ceruzarajzokkal s minden papírfoszlányt telefirkantott soha nem látott öslények sárkányok szörnyképpel.

Nemcsak az ecset és a paletta voltak kedvenc szerszámjai, de a fárásra is rávetette magát. Mint örökhírű művészoldel között sokan, ő is sokoldalú művészé képezte ki magát.

Amidőn már fent lengett a felső régiókban s úgy hitt, hogy lelkes önképzése alapján a hívtott művészek sorába lépett, egy nem várt bíráló kijelentés majd végleg letérítette a művészet útjáról.

Teljes ambícióval nekifogott Murillo egyik Madonnája másolásának. Amidőn már belelőtte lelke minden tudását s ezer ecsetvonásával elővarázsolta a Madonna-utánzatot, megkért egy ismerős művészkritikus, mondjon bírálatot mesterműnek vélt képéről.

— Engedje meg, barátom, — mondotta hosszas fürkésző tekintet után — hogy őszinte és rövid legyek. Én úgy vélem, hogy az eredeti kép nem volt jó!

— Kérem Murillo Immaculatája. Az egész művészvilág bámulja.

Sajnos, mást nem mondhatok!

Megértette a finom célzást. Ez lerántotta a képzelődés magas egéről a föld sanyarú porába. Félredobta a palettát s nekivágott egy helikopter repülőgép összeállításának.

Abban az időben volt, midőn ezren is foglalkoztak a repülési probléma megoldásával.

Üres, látogató szerűspajtám volt a műhelye. Fizikai és matematikai képletek tömkelegével teleirt papirokon sikerült megoldania a kérdést, de a gyakorlatban igyekezete csődöt mondott. Félévi megfeszítő, éjjel és nappal végzett munka után, amidőn a kerekek és szárnyak s a transzmissziós szíjak meg a lendítő kerék milliméternyi pontossággal beállított összeillesztése után kiadta a jelszót: ma délből próbarepülés lesz, engem kért fel a műértő közönség képviselőjének. A gép szárnyaszegetlen, mozdulatlanul ásitott a szerű porondján, hiábavaló volt minden erőlködés, egy kis kerék berregésén kívül, más életjelt nem adott magáról a nagy teljesítményekre hívtott alkotmány.

Rövidesen Bleriotnak, a szerencésebb kezű repülőnek sikerült a Lamans-csatornát átrepülnie s így az én piktor barátom Leonardo da Vinci példájára, újra felvette a festészet kettészakított művészonalát.

Magasra törő lelke a festőművészet híres empóriumába csalogatta őt. Párizs, München, Róma költve, lenyűgözve tartotta. Végre a klasszikus régi rómaiak Tusculánumban, Frascatiiban ütötte fel tanýját.

Rómához közel lévén, felkerestem őt kedves, pléneres, üvegfalas és tetejű műtermében. Éppen önarcképét vetette vászonra. Egyebekben valóságos kis képtárlat volt a műterem.

Még alig eredt meg ajkunkon a szó, midőn halk kopogás után belépett egy nap-sütötte, fekete szemű kis leány, karján fűgével és granátalmával telerakott kosárral.

— Te vagy Marietta? Örülök, hogy látalak! Hogy vagyok odahaza? Segítettek a Madonna és a padovai Santo?

Ezer kérdés, ezer felelet. Minden szóból s a lágyhangú, bizalomtelt társalgásból ki lehetett érezni a lelkekből kisugárzó meleget. Elmondta a szürke, semmitmondó kis történetet, mely a kis Mariettát útjába vetette.

— Ezelőtt három héttel egy kora reggel megindult éjjeli nyugalmából Frascati egyik síkatorában az élet. Kis mezitlábás fűk kijöttek viharverte vityillójukból, legelőre hajtották tarkaszőrű kecskéiket. Vörös inges emberek, tarka fejkendős asszonyok vállukon ásóval kapával, vonultak a közeli szőlőkbe.

A kis Mariettát is felkeltette édes anyja mély álmából. Pedig oly édesen szendergett volna még tovább is az alittarcu, vézna kis teremtés.

— Kelj fel szaporán, Marietta lelkem, a piacra kell menned! A két hófehér galambfiókat, sranyos játszótársaidat el kell adnunk, mert nincs egy centesimo sem a házban. Anyánk beteg, nem kereshet.

Marietta könnyes szemmel, nyilaló fájdalommal vitte a kosárba rakott két galambot a piacra.

Sürgés forgás volt már a piactéren. A mindig hangosabb zsívaj majd megfélemlítette Mariettát. A vizezőntő fontána márvány lépcsőfokára ült. Maga mellé rakta a galambos kosarat s előre sajtolt szíve, mely versenyt dobogott a kis megijedt galambok szívével, a rémes pillanattól, mely

örökre elszakítja őt aranyos galambjaitól.

Az idő mulott, a fontána vize állandóan csobogott. Marietta szeméből is patakzott a fájdalom könnye. Vevő nem jelentkezett. Lassan elhalkult a zivaj. Az emberek elszéledtek, csak Marietta ült még galambjai mellett a fontána márvány fokán.

Végre felkelt ő is és távozott. Lelkében viaskodott az öröm és fájdalom árja. Örült, hogy aranyos galambjait hazavihette, de fájt neki, hogy pénz nélkül kell beállítania szurkos hajlékába.

Feltűnt neki az útközben előbukkant üvegfalas, üvegtetejű ház. Megállt előtte és nézte soká. Közben megsimogatta a nyugodtan, mint puha fészkekben ülő galambfiókákat. A könnyesepek szakadatlanul gurultak le halovány orcáiról.

— Soká néztem a lelkemet részvétre hangoló képet. Sejtettem, hogy valami fájdalmas, gyászos, szivettépő ügy rejlik a galambkosaras kis leány benseje mélyében.

Felhívtam. A műterembe lépve majd elbódult. Soha ilyen ragyogást, gyönyörűséget nem látott. Ilyenről nem is álmodott soha. Amidőn felcsudott káprázatától, elmondta a lelketörjítő galamb-történetet. Nem volt más semmi, amit értékesíthettek volna, egyedüli és kizárólagos pénzforrásá lett a szende kis galambpár. Marietta, arcára is feltörő érzéssel, simogatta pihegő, tollas kis társait. Az én lelkemet meg annyira meglágyította Marietta családjának keserves sorsa, hogy a galambfiókák mellé téve azoknak sokszoros árát, hazaküldtem a kis leányt azon meghagyással, jöjjön el legközelebb galambjaival együtt a fontána márványfokára, lefestem őt is, meg kedvenc galambjait is.

— Ime, ez Mariettának már ötödik képe. Aki látta, mindenki kér egy példányt belőle. Azóta a sikerült, hangulatos képekkel szerzett csöngő lírák boldogítják a nyomorba jutott családokat. Marietta sűrűn felkeres. Minden jövele után lelkem valahogy felujjong. Igazi öröme ringatja azon tudat, hogy sikerült felszárítanom a keserves könnyözdőt, melyet az érzékellen, rideg élet fakaszt oly sokszor a megtépzott ember szíveiben.

Nitra lélekben ünnepelt szent Szórád névnapján.

Vasárnap zajlott le a kies fekvésű Zobor hegyen szent Szórád ünnepe. A naptárban ugyan nincs vörös belével jelezve a Szent neve, de minden nitrai lelkében a hála és szeretet piros festékével van megörökítve szent Szórád emlékezete, aki sok száz évvel ezelőtől hathatós módon kieszközölte a mennybeliek segédelmét. A tulajdonképpeni ünnep csütörtökre esett, de a kirándulást — mint annyi éven át — elmosta az eső.

Az ezidei nagyszabású kirándulás *Haššik* nitrai zsupán végnöksége alatt áll. A Hlinkapárt is megmozgította tagjai, így aztán érthető, hogy sok száz ember gyűlt össze a Zobor-hegyen, a remete barlangja alatt.

Tábori oltároknál ünnepélyes szent miséket mutattak be. Ezt megelőzően szlovák és magyar nyelvű szentbeszédet voltak, melyeknek magva a Szent életének, tetteinek méltatása volt. A magyar egyházi énekkar *Szöke* József karnagy vezetésével a gyönyörű egyházi dalokat adott elő, a jelenlevők legnagyobb elismerése és hála

mellett. Ünnepi szent beszédet *Várad-Vašák* plébános mondott, aki — mint nitrai születésű — sok szeretettel és megértéssel fejtegette szent Szórád jelentőségét.

A délután folyamán megindult a néparadat a városból. Igazi búcsúi hangulat uralkodott a máskülömben templomi csendben ábrándozó Zobor-hegyen. A sátrakban mézesbábos szíveket, búcsúfiát árultak, kállanokban rotyogott az orrcsiklandozó gulyás, illatos pecsenye szagát hordta széljel a huncátkodó szellő.

A hittérítők kolostora.

Ez az egy nap, mikor úgy a nitraiak, mint az idegenek közelebb férközhetnek az Isten Igéjéről elnevezett missziós atyák kolostorához. Az épület, melynek minden egyes kövéhez a történelmi idők patinája tapad, méltóságosan, hivatásának megfelelően emelkedik ki az erdő rengetegéből. Igazán monumentális épület, a legszebb helyen épült. Dr. Kmetko Károly nitrai meggyécsüspök, a missziós mozgalom nagy pártfogója volt életrehívója ennek a kolostornak, mely azelőtt jegyben járt a teljes pusztulással. Ma megújodva, tetterősen áll és ad meleg otthont azoknak a fiataloknak, akik lemondva az élet örömeiről, messzi idegenben akarják elhinteni a katolikus vallás magját.

A zárda előtt szökőkút, előtte kis, ápolttal, melyben örök álmukat alusszák azok, akik a kolostorban azelőtt éltek. Szébb alvást el sem lehet képzelni, mert hisz az allató zenét a döngölő vadméhek és az ablakokon kiszűrődő orgona szolgáltatják.

Igen sok nézője akad a missziós kápolnának, mely eredeti berendezésével, szerény, de rendkívül imponáló megoldással fogva tart és áhitatra gerjeszt. Az ember gondolatai akaratlanul is a messzi idők távlatába repülnek és lelki szemei előtt megélednek a múlt eseményei. A kolostor udvara, utai-ápolttal, mindenütt láthatók a missziós atyák kezeinek nyomai. Nem csoda, hogy a természet nagy templomában, ebben az áhitatos csendben annyi ifjú lelkében nagyra terebélyesedik a mély hit fája.

Sok ember abban látja szent Szórád névnapja megünneplésének jelentőségét, hogy mértéktelenül eszik, iszik. Egy alkalommal, mely lehetőségeket nyújt a kilengésekre.

A rendezőség figyelme mindenre kiterjedt, csak arra nem, hogy az emberek pénzükeri a megfelelő ellenszolgáltatást is kapják. Ahol ennyi ember megfordul, ott nyilvános illemhely felállításáról is gondoskodni kell. Ezen a téren nemcsak szomorú, de tanulságos jeleneteknek is voltunk szemtanúi.

Ügyvédi hír. Dr. Martincsek László nitrai ügyvéd önálló ügyvédi irodáját július 15-től kezdődőleg Nitra, Hlinkova u. 18. szám alatt megnyitotta (a főtrafik feletti).

Hatóságilag engedélyezett ingatlanforgalmi iroda Nitra, András domb 4. Közvetít ingatlanok adásvételét. Tulajdonos Pulcz Jenő.

Tanonc felvételük. Lapunk nyomdájára tanoncot keres azonnali belépéssel. Feltételek: a 16 ik életév betöltése, lökéses szlovák és magyar nyelvtudás, a középiskola négy osztályának elvégzése.

Kerestetik azonnalra gyermektelei házaspár házmeseri állásra közelebbit a tulajdonosnál, Farská ul. 18. 3-3.

Nagyarányú gyermeknyaraltatási akciót bonyolít le az E. M. Párt családvédelmi osztálya.

Mint minden évben, úgy ezidén is nagyszabású gyermeknyaraltatási akciót bonyolít le az E. M. Párt nitrai családvédelmi szakosztálya. Augusztus 6-án mintegy 70 főből álló gyermekcsoportt mely nitrai és vidéki szülők gyermekeiből áll, hagyja el Nitrát, hogy a vakáció örömeit a Tatra kies vidékein töltsse.

A nitrai családvédelmi osztály tevékenysége nemcsak a nyári hónapokra korlátozódik. Azt lehet mondani, hogy ez a jótékony célú szakosztály egész éven át lázas tevékenységet fejt ki. Csak ez a nagy és önzetlen munka tudja lehetővé tenni, hogy ilyen nagyszámú gyermekcsoportt tud elhelyezést kapni a Tatra különféle nyaralóhelyein. A csoport vezetői: dr. Gyürky Ákosné elnöknő, dr. Herczegh Istvánné alelnöknő, továbbá Klobnsitzky Irén, Szöke Józsefné, Kratochvila Kálmánné mindent megtesznek, csak hogy a magukra vállalt nemes kötelezettségnek meg tudjanak felelni.

Mint értesülünk, a nitrai családvédelmi szakosztály a saját költségén Geszten napközi otthont létesített. A végén meg kell még említenünk Fasching főltikár eredményes és mindenre kiterjedő figyelme munkásságát.

Megnyílik a nitrai kertmozi.

A közönség bizonyára örömmel veszi tudomásul híradásunkat, hogy július 25-től kezdődőleg a nitrai Kertmozi megkezdte rendszeres nyári előadásait. Az előadások megkezdését az elsőléltési rendelet szigoros csökkentésének köszönheti. A szünetek alatt figyelmes kiszolgálás.

Dr. Faith könyvei közül

még kaphatók: „Nitra Arany Könyve” és „Nitrai Fejfák”. Mindkét könyv egyszerre megrendelve 30 Ks. Lapunk kiadóhivatalában is megrendelhető.

Elsőosztályú tűzifa

nagyban és kicsiben kapható

Hasáb vágott fűrészelt **fa** handloval porosz **szén** karvini

koks állandó raktáron

Sumichrast Rudolfnál

Nitra, Vodná ulica. Tel. 2291.

Nedves falak szárazzá tétele teljesen egyéni, eredeti módon. Minden más, eddigi módszert és eljárást felülmúl. Keresse fel tehát bizalommal a jóhírű Spatyna István céget, Váralja-u. 35.

NITRAMEGYEI SZEMLE

Felelős szerkesztő és lapkiadó:
Risnyovszky János.
Kéziratokat nem adunk vissza!
Nyomja Risnyovszky János könyvnyomdája
(ezelőtt „Corvin”)
Nitra Piaristeká-ul. 22.

Dr. Faith legújabb két könyve.

„Nitra Arany Könyve” és „Nitrai Fejfák” még kapható és kötetenkint 20 koronáért megrendelhető lapunk kiadóhivatalában is.